

asn bank

goedgeld

Magazine voor klanten van ASN Bank,
december 2018

Nicky en Jessie Kroon leven leuker met minder plastic

Zero waste-zussen

2 Nieuw: de ASN Hypotheek

10 Op naar leefbare lonen in de kledingindustrie

16 Goud: goed of fout?

28 Voordeel: warme winterproducten

GOED
VOOR JOU
ÉN HET
KLIMAAT

NIEUW: de ASN Hypotheek

ASN Bank biedt een hypotheek waarmee je je huis kunt verduurzamen. Dat is goed voor het klimaat én goed voor je portemonnee.

Koop je binnenkort een huis of sluit je je hypotheek over? Bij ASN Bank kun je nu terecht voor de ASN Hypotheek. Als je die afsluit en je gaat je huis verduurzamen, kun je meteen kiezen voor ASN Duurzaam Wonen. Daarmee leen je – tegen een lage rente – geld voor energiebesparende maatregelen die in de Tijdelijke Regeling Hypothecair Krediet (TRHK) van de overheid staan op het moment dat je ASN Duurzaam Wonen afsluit. Sluit je ASN Duurzaam Wonen af, dan krijg je onder voorwaarden bovendien rentekorting op je ASN Hypotheek. Heb je al een ASN Hypotheek? Dan kun je onder voorwaarden ASN Duurzaam Wonen afsluiten. Heb je een hypotheek bij een andere hypotheekverstrekker? Dan kun je alleen gebruikmaken van ASN Duurzaam Wonen als je die hypotheek oversluit naar ASN Bank.

Hoe werkt het?

ASN Duurzaam Wonen is het deel van je hypotheek voor energiebesparende maatregelen uit de TRHK. Je kunt ASN Duurzaam Wonen afsluiten voor een bedrag tussen 2.500 en 15.000 euro. Als de hypotheek gepasseerd is, storten we het geld van ASN Duurzaam Wonen in een depot. Dit geld besteed je binnen twee jaar – gerekend vanaf het moment dat je ASN Duurzaam

Wonen afsluit – aantoonbaar in je woning aan energiebesparende maatregelen die op dat moment in de TRHK staan. Zodra je de maatregelen getroffen hebt, declareer je de kosten. Heb je het geld niet binnen twee jaar besteed aan TRHK-maatregelen? Dan vervalt de korting op je ASN Hypotheek.

Advies via SNS

ASN Bank is een online bank; we bieden geen adviesdiensten. Daarom ga je voor je ASN Hypotheek en ASN Duurzaam Wonen naar een van de winkels van SNS. Dit is ook een onderdeel van de Volksbank. ASN Bank en SNS werken al langer samen aan de verduurzaming van woningen, onder meer door kennis over duurzaamheidsmaatregelen te delen en door de huidige hypotheekklanten van SNS tips over energiebesparende maatregelen te geven. De SNS-adviseur geeft advies over onder meer je ASN Hypotheek en ASN Duurzaam Wonen, en vraagt een offerte voor je aan. Ook tijdens de looptijd kan hij je adviseren over je hypotheek. 🏠

Meer informatie
en de voorwaarden
lees je op [asnbank.nl/
hypotheek](https://asnbank.nl/hypotheek).

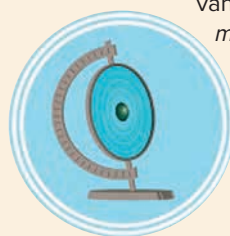
ENERGIEBESPRENDE MAATREGELEN

ASN Duurzaam Wonen geldt voor de energiebesparende voorzieningen die in de Tijdelijke Regeling Hypothecair Krediet (TRHK) staan op het moment dat je dit leningdeel afsluit. Bijvoorbeeld betere isolatie van je dak, gevel, spouwmuur, vloer en ramen. Je kunt ook denken aan zonneboilers, warmtepompen, ventilatie met warmteterugwinning en zonnepanelen. Wil je weten wat er nu onder de TRHK valt? Kijk dan op rijksoverheid.nl.

De Volksbank wint duurzaamheidsprijs

De Volksbank, waar ASN Bank deel van uitmaakt, is de meest maatschappelijke grote onderneming van Nederland. Dat is de conclusie van een onderzoek van Management Scope. De Volksbank wint daarom de Management Scope Corporate Impact Award 2018. Zij krijgt de prijs dankzij de uitvoering van haar missie *Bankieren met de menselijke maat*. 'Het zit in jullie haarvaten, in de strategie, in de bedrijfsvoering en jullie zijn er transparant over. Jullie zijn een terechte winnaar', aldus de jury bij de uitreiking. Maurice Oostendorp, CEO van de Volksbank, nam de prijs in ontvangst.

Wist je dat...

... er begin 2018 ongeveer

3,3 miljoen huurwoningen en
4,3 miljoen koopwoningen in
Nederland waren?

... **3,3 miljoen** woningen een
definitief ('afgemeld') energielabel
hebben?

... vrijstaande woningen het vaakst
een definitief energielabel A
hebben: bijna **19 procent**?

... er een Meldpunt Energiealarm
is voor huurders waar
78 procent van de melders
aangeeft dat hun huur-
woning slecht geïsoleerd is?

Amerikaanse bank neemt Nederlandse klimaataanpak over

De Amalgamated Bank is de grootste vakbondsbank in de Verenigde Staten. Deze bank heeft besloten de klimaatbelasting van haar investeringen te gaan meten en verminderen. Zij is geïnspireerd door de aanpak van het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF). Daarin hebben twaalf Nederlandse banken, verzekeraars, fondsbeheerders en pensioenuitvoerders zich verbonden om de CO₂-impact van hun beleggingen en financieringen te meten. ASN Bank stond aan de basis van PCAF. We zijn er trots op dat een grote Amerikaanse bank ons voorbeeld volgt!

Kraamkamer voor vissen

Op zondag 4 november hebben Stichting De Noordzee en Natuur & Milieu de eerste kunstriffen in de Noordzee te water gelaten. Ook hebben ze oesterzaad uitgezet. Dat gebeurde in een windmolenpark op zee. De riffen en oesters dienen straks als voedsel, schuilplaats en kraamkamer voor vissen en andere zeedieren. Zo kan er ongestoord nieuw leven ontstaan en herstelt de natuur in de Noordzee. ASN Bank steunt het project De Rijke Noordzee. In de volgende uitgave van Goedgeld lees je er meer over.

Foto's: Udo van Dongen

Fair Capital Partners

ASN Vermogensbeheer is verzelfstandigd en gaat verder onder de naam Fair Capital Partners. Dit zet de diensten van ASN Vermogensbeheer voort: individueel vermogensbeheer voor particulieren en instellingen. Nieuw zijn diensten op het gebied van impactinvesting. 'Er is behoefte aan een directe vorm van betrokkenheid bij het financieren van duurzame, innovatieve initiatieven', aldus directeur Jan Willem Nieuwenhuys. Fair Capital Partners werkt samen met ASN Bank. 'Het duurzaamheidsbeleid van ASN Bank blijft het uitgangspunt van het vermogensbeheer', zegt directeur Alexander Crommelin. 'Maar als zelfstandig beheerder kunnen we nog meer service verlenen op het gebied van duurzaam beleggen.' Heeft u een belegbaar vermogen van 250.000 euro of meer dat u op de lange termijn duurzaam wilt laten groeien? Kijk dan op www.faircapitalpartners.nl.

Cashcow Award voor ASN Bank

ASN Bank heeft de Cashcow Award gewonnen in de categorie Beste Aanbieder Duurzame Producten. Deze prijs van multimediabedrijf TRIPLE i laat zien dat ASN Bank volgens particuliere beleggers de beste duurzame producten aanbiedt. 'We zijn heel blij dat ASN Bank deze Cashcow Award heeft gewonnen', zegt Bas-Jan Blom, directeur ASN Beleggingsfondsen. 'Het laat zien dat duurzaam beleggen zich de afgelopen 25 jaar heeft ontwikkeld van uitzondering tot de nieuwe norm voor beleggers.' We bedanken iedereen die op ons heeft gestemd!

goed gesprek

‘Wij
zeggen:
Plastic?
Gebruik
het niet.’

De zussen Jessie (links) en Nicky Kroon leven zero waste. Om zo min mogelijk afval te hebben, weren zij vrijwel alle plastic uit hun leven. Zo hebben ze niet alleen invloed op de oplossing van het plasticafvalprobleem, hun leven is ook een stuk leuker geworden.

Waar begon jullie zero waste-leven?

Nicky: ‘Halverwege 2014 richtten we met een paar vrienden een laagdrempelige duurzaamheidsvereniging op in Amsterdam. Maandelijks organiseerden we lezingen over kleine duurzame projecten; positieve voorbeelden, geen doemscenario's. Zo raakten we geïnteresseerd in het plasticprobleem. Via Facebook stuitten we op de blog van een Amerikaans meisje over haar *zero waste lifestyle*. We dachten: dit kunnen wij ook.’

Jessie: ‘Een meisje dat net als wij in de grote stad leeft, fulltime werkt en houdt van mode en leuke dingen doen. Zij wachtte niet op verandering, zij veranderde zelf! We beseften dat je vandaag al iets kunt doen, zonder te wachten op politiek of bedrijfsleven.’

N: ‘Door de *zero waste movement* in Amerika realiseerden we ons dat je zelf een supergrote impact hebt op het afval-

probleem. We dachten dat we al goed bezig waren, maar ineens wisten we: hiermee doe je écht iets. We besloten het een maandje te proberen en hielden onze ervaringen bij op een blog. In een maand naar zero waste lukte natuurlijk niet. Maar we realiseerden ons dat plastic niet alleen een groot probleem is, maar ook een groot onderdeel van je vuilniszak. Hoe meer vragen we ons stelden en antwoorden we kregen, hoe meer we erachter kwamen dat we daar iets aan wilden veranderen.’

Veel mensen scheiden plastic. Helpt dat?

N: ‘Een beetje. In Nederland recycleren we maximaal 9 procent van wat we apart inzamelen. Het restproduct is nog steeds schadelijk en de kwaliteit vermindert: gerecycled plastic eindigt vaak als zo'n plastic bloempot. Het meeste plastic komt in de natuur terecht. Bijna alle vissen en vogels ➤

hebben plastic in hun maag. Onder invloed van uv-licht breekt plastic af in de oceaan en trekt chemicaliën aan. Dat komt via vissen weer in ons voedselsysteem.'

J: Van al het plastic is 40 procent verpakkingsmateriaal; 50 procent van het plastic in de oceaan is wegwerpplastic. Met recycling ga je het oprecht niet redden. Volgens de prognose is de plasticproductie in 2050 verviervoudigd.'

We maken dagelijks gemiddeld zeven nieuwe plastic verpakkingen open. Hoe voorkom je dat?

J: 'Plastic minderen vraagt een flinke *switch* in consumeren. Maar er zijn genoeg alternatieven voor bijvoorbeeld wegwerpflesjes en -bekers. Natuurlijk speelt het aanbod een rol. Verpakkingen voorkomen voedselverspilling, zegt de voedselindustrie. Van voedsel dat er misschien niet altijd hoeft te zijn. Om een komkommer zit alleen plastic buiten

PLASTIC IN CIJFERS

- De afgelopen 10 jaar is er meer plastic gemaakt dan de hele periode tussen 1945 en 2000.
- Plasticproductie wereldwijd: 250 miljard kilo per jaar.
- 8% van alle olie ter wereld zit in plastic.
- We gebruiken in Nederland jaarlijks 5 miljard plastic tasjes.
- 12 miljoen kilo plastic belandt dagelijks in de oceaan.
- Plastic kan tot 1000 jaar blijven bestaan.
- Vissen eten jaarlijks 12 tot 24 miljoen kilo plastic.
- De oppervlakte van de plasticsoep is 34 keer zo groot als Nederland.

Bron: plasticsoupfoundation.org

het seizoen. En aardbeien in december, hoe belachelijk is dat? Het draagt bij aan de oplossing van verspilling als winkels lokaal, seizoensgebonden voedsel aanbieden, van betere kwaliteit.'

N: 'Losse boodschappen zijn steeds makkelijker te krijgen. Gingen wij nog op pad met onze zelfgemaakte zakjes, nu verkoopt Albert Heijn herbruikbare zakjes voor groenten en broodjes. Dat vergroot de bewustwording en maakt het laagdrempeliger. Mensen durven eerder met een eigen zak brood te halen als ze weten dat ze een broodzak bij AH kunnen kopen.'

J: 'Het is ook *greenwashing* van zo'n supermarkt, want het meeste brood wordt nog steeds in plastic verpakt. Maar dat de consument vraagt om minder plastic, wordt niet genegeerd. Dat was vier jaar geleden veel minder.'

Hoe lastig is zero waste in de praktijk?

N: 'Mijn leven is juist rustiger en overzichtelijker dan eerst. Kiezen wordt gemakkelijker. Niet alleen in de supermarkt, ook bij grote beslissingen. Daar zit mijn winst.'

J: 'Je schraapt letterlijk de troep uit je leven en investeert in kwaliteit. We hebben geleidelijk aan veel weggedaan.

ZERO WASTE PROJECT

Het Zero Waste Project is opgezet door de zussen Jessie en Nicky Kroon. Wat begon met een 30-dagen-challenge, groeide uit tot een zero waste lifestyle: zo min mogelijk afval produceren. Hun motto is 'leuker leven met minder plastic'. Waarom dat goed is en hoe je dat doet, delen de zussen op hun blog hetzerowaste-project.nl en in hun gelijknamige boek.

www.hetzerowaste-project.nl

www.plasticdieet.nl

www.trashisfortossers.com

Kijk voor korting op zero waste-producten op pagina 31

‘Met recycling ga je het niet redden’

Eerst had ik vijf verschillende gezichtscrèmes. Tot ik erachter kwam dat ik dat allemaal niet nodig heb. Nu staan er in totaal maar drie potjes in mijn badkamer. En ja, sommige producten kunnen niet zonder verpakking, dat is dan zo. In de meeste gevallen is er een goed alternatief of kun je ze schrappen.'

Hoe pak ik mijn eigen plasticverbruik aan?

J: 'Stap voor stap. Is je tandenborstel op, koop een bamboe tandenborstel. Gebruik houten wattenstaafjes. Maak je eigen tomatensaus. Verander niet alles in een keer, want dan raak je gefrustreerd en geef je het op.'

N: 'Begin met de boodschappen, daar kun je snel stappen in maken. Daarna pak je de badkamer aan. Zero waste maakt je leven langzaam leuker, ervaren wij. We leggen niemand iets op, maar merken dat anderen het leuk vinden wat we doen. Aanvankelijk vond mijn vriend het raar dat ik in een pan stond te roeren om deodorant te maken. Een heksenbrouwsel noemde hij het. Nu kan hij niet meer zonder. Besparen is niet onze insteek, maar zero waste leven scheelt veel geld.'

J: 'Zero waste is leven met zo min mogelijk impact. We

willen het wel comfortabel, leuk en stijlvol houden. We willen in de stad blijven wonen en fulltime werken.'

N: 'Jouw invloedssfeer ligt heel erg bij wat jij koopt en het afval dat jij maakt. Daar moet je je op focussen. We maken veel zelf, maar alleen als het makkelijk en snel te maken is, zoals deodorant.'

J: 'Onze boodschap is: leid een leuker leven met minder plastic. Je moet niet het gevoel krijgen dat het moet. Kijk vooral wat je kunt doen.'

Wat is jullie uitdaging voor de toekomst?

J: 'De juiste informatie geven over de plasticproblematiek en nuance aanbrengen. Mensen denken dat Boyan Slat de plasticsoep gaat opruimen. Maar dat is niet de oplossing van het plasticprobleem, zegt hij zelf ook. We moeten de kraan dichtdraaien.'

N: 'Wij zeggen: 'Plastic? Gebruik het niet.' Alleen is daar geen lobby voor. Er is een lobby voor bioplastics, plastic recycleren en plastic opruimen. Allemaal belangen. Achter het belang 'gebruik niks' zit niemand. Ook de politiek niet. Maar die luistert wel naar consumenten. Door ons op hen te richten, hebben we ook de politiek te pakken. Collectief

(PLASTIC) MINDEREN MET KERST

- Neem linnen tasjes en zakjes mee (bag-again.nl) naar de (super)markt.
- Maak je bouillon en sausjes zelf.
- Gebruik een stoffen tafelkleed en servetten.
- Adopteer een kerstboom (adopteereenkerstboom.nl).
- Geef een bamboe tandenborstel cadeau.
- Pak je cadeaus in oude kranten, kaarten of katoenen doeken.
- Draag een vintage kersttrui.

zorg je ervoor dat politiek en bedrijfsleven makkelijker en sneller veranderen. Ik denk dat het een realistische prognose is dat zero waste over tien jaar heel gewoon is.'

J: 'Omdat dan nóg zichtbaarder wordt wat de impact is van plastic, ook op onze gezondheid. Onderzoeken zijn nog schaars, maar sommige onderzoeksresultaten tonen aan dat plastic ons ziek maakt. Het fijne aan zero waste is dat je niet op onderzoeken of de overheid hoeft te wachten. Je kunt vandaag beginnen. Hoe chill is dat?' ●

Op naar leefbare lonen in de textielindustrie

In de textielindustrie heersen vaak slechte arbeidsomstandigheden, met lonen waar mensen moeilijk of zelfs níet van kunnen rondkomen. Om dit te verbeteren initieerde ASN Bank het Platform Living Wage Financials. Inmiddels hebben tien grote financiële instellingen hun naam aan dit platform verbonden.

Milieu en klimaat zijn onderwerpen waar grote beleggingsinstellingen graag op inzetten. Dat is anders met mensenrechten. Het gaat daarbij vaak om arbeiders in arme landen waar de lokale wetgeving niet strookt met de universele mensenrechten. Wat kun je vragen van de kledingproductiebedrijven in deze landen? En hoe meet

je de resultaten van veranderingen? ASN Bank is de eerste financiële instelling die het aandurft om vanuit financieel perspectief de sociale kant van duurzaamheid aan te pakken met de oprichting van het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit past ook bij het eerste van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties: geen armoede.

Nieuwe methode

Het doel van PLWF is zorgen dat alle textielbedrijven op den duur een leefbaar loon mogelijk maken voor hun werknemers in de aanvoerketen. Leefbaar loon – een universeel mensenrecht – kan namelijk echt het verschil maken. Het voorziet in

de basisbehoeften van medewerkers en hun gezinnen. Zo doorbreekt het de vicieuze cirkel van armoede, waardoor ook zaken als kinderarbeid en excessief overwerken kunnen worden teruggedrongen. De eerste actie van de financiële instellingen achter PLWF bestond uit het meetbaar maken van leefbaar loon in de kledingsector. Hiervoor ontwikkelden ze een nieuwe methode waarmee textielbedrijven op dezelfde manier kunnen worden beoordeeld en vergeleken. Er zijn al veertien bedrijven onderzocht, waaronder Puma, Esprit en H&M. ASN Bank gaat samen met de PLWF-partners met bedrijven in gesprek over oplossingen. PLWF breidt ook uit naar andere

sectoren waarin de partners beleggen, zoals supermarkten en voedingsmiddelen.

Blijvend impact maken

De deelnemers aan PLWF zijn ASN Bank, Achmea Investment Management, Amundi, a.s.r., ING, Kempen, MN, NN Investment Partners, Robeco en Triodos IM. ABN AMRO en de pensioenfondsen MITT, PME en PMT zijn ondersteunend lid. Samen hebben de partners meer dan twee biljoen euro vermogen onder beheer. Het doel is om verder te groeien en meer grote banken en verzekeraars te betrekken bij het platform, zowel nationaal als internationaal. En om blijvend impact te maken in de productielanden. 🌍

Meer info: livingwage.nl

‘We voeren een open dialoog met bedrijven’

Kristina Stonjeková, adviseur Responsible Investment & Governance bij MN

‘Bij MN zijn we ons ervan bewust dat onze beleggingen invloed hebben op de wereld om ons heen. Als beheerder van onder meer de pensioenfondsen PMT, PME en MITT belegt MN in naam van twee miljoen deelnemers. Onze fiduciare plicht is dat wij de hoogste standaard van zorg onder de wet bieden. Een onderdeel hiervan is om te beleggen op verantwoorde, duurzame wijze. Leefbaar loon is daarbij een belangrijk onderwerp. Het is tenslotte een fundamenteel mensenrecht. Daarom besteden we veel aandacht aan de open dialoog die we voeren met bedrijven waarin we beleggen. We bespreken met hen wat we van hen verwachten.’

‘Een praktisch perspectief voor de toekomst’

Lary Brown, hoofd Global Social Compliance & Sustainability bij Esprit

‘ASN Bank benaderde ons over het onderwerp leefbaar loon in de textielindustrie. We merkten dat de bank de kwestie zorgvuldig had overwogen en realistische, praktische ideeën heeft over manieren waarop we het beter kunnen doen. Esprit heeft dan ook belangrijke wijzigingen doorgevoerd om tegemoet te komen aan de wensen van ASN Bank. We hebben bijvoorbeeld de bewoording in onze gedragscode gewijzigd. Deze vertelt nu nog beter dat we gecommiteerd zijn aan leefbare lonen in de leveranciersfabrieken. Ook hebben we informatie over het onderwerp op onze website gezet en

verzamenen we betere data. De aanmoediging van ASN Bank om groter te denken is nuttig en welkom. We weten allemaal al heel lang dat de lonen in de

kledingindustrie te laag zijn. Maar kledingmerken zijn er zelf nog niet in geslaagd om een effectieve strategie uit te werken om dat te verbeteren. Nu de beleggersgemeenschap zich in de discussie mengt, zie ik een breder, realistischer en praktischer perspectief voor de toekomst.’

‘Samen kunnen we druk uitoefenen’

Irina van der Sluijs, senior adviseur mensenrechten bij ASN Bank

‘Ik ben er trots op dat ASN Bank middelen en menskracht beschikbaar stelt om mensenrechten een gezicht te geven vanuit de financiële sector. Het onderwerp ligt mij na aan het hart. Ik hoop dat in de toekomst een leefbaar loon normaal is in de kledingsector. Daar is geduld voor nodig, en samenwerking. Het heeft meer impact als je Nike belt met tien grote financiële partners achter je, dan alleen. Samen kunnen we druk uitoefenen, zodat onze invloed groter is. Het enthousiasme van kledingbedrijven om met ons mee te doen, vind ik hoopgevend. Net zoals de eerste resultaten: van de onderzochte bedrijven zit inmiddels de meerderheid in de middenfase van de ontwikkeling naar een leefbaar loon. Heel goed nieuws, vooral als je bedenkt dat het om een complex probleem gaat.’

Meer informatie: asnbank.nl/leefbaarloon

ASN Bank Wereldprijs, stimulans voor
duurzaam ondernemerstalent

Wereld verbeteraars

En de winnaars zijn: fairf, Proud Breast, Glayers en MAKUS. Vier duurzame ondernemers die naast een geldprijs ook publiciteit, training en coaching krijgen voor hun start-up.

Met de ASN Bank Wereldprijs en de community Voor de Wereld van Morgen draagt ASN Bank bij aan de groei van duurzame ondernemers. Door haar krachten te bundelen met deze ondernemers kan ASN Bank de samenleving sneller verduurzamen. De ASN Bank Wereldprijs werd dit jaar voor de elfde keer uitgereikt. In het verleden was de prijs al een succesvolle springplank voor snelgroeiende ondernemingen als Fairphone, Yoni en Seepje. ASN Bank reikt de wereldprijs uit in drie categorieën: Mens en Samenleving, Natuur en Milieu, en Klimaatbescherming. In deze categorieën kiest een jury van experts en ondernemers de winnaars. Daarnaast kiest het publiek uit de finalisten zijn eigen favoriet voor de Publieksprijs. Dit zijn de winnaars van de ASN Bank Wereldprijs 2018.

Meer lezen over de ASN Bank Wereldprijs, de winnende ondernemers en de andere duurzame start-ups die ASN Bank steunt? Kijk op www.voordewereldvanmorgen.nl of volg ze op social media via @vdwvm.

Foto: Bart Maat

Winnaar Natuur en Milieu

Duurzame verf van fairf

L Laurens van Dort wint de ASN Bank Wereldprijs met zijn bedrijf fairf. Dit maakt milieuvriendelijke verf met gerecycled sloophout als natuurlijk bindmiddel. Volgens Laurens scheelt dat 950 gram CO₂ per liter verf, vergeleken met 'gewone' verf. Het winnen van de ASN Bank Wereldprijs

levert fairf een geldbedrag op van 12 duizend euro. Laurens: 'Hierdoor kan ons bedrijf groeien en kunnen we als duurzaam merk echt impact maken. We zijn nu een klein, online bedrijf, maar kunnen straks een grotere markt bedienen. Overigens is duurzame verf niet duurder, zoals veel mensen

denken. De prijs van het product komt overeen met die van reguliere kwaliteitsverf.' Behalve het geldbedrag waardoor fairf kan groeien, betekent de ASN Bank Wereldprijs ook waardering, zegt Laurens. 'Ik ben er trots op dat ons product het beste aansluit bij de duurzame criteria in deze categorie.'

Winnaar Mens en Samenleving

Borstprothese Qups van Proud Breast

Ook Suzanne Kemps, Clary Scheres en Frances Zitter van Proud Breast winnen een geldbedrag van 12 duizend euro. Zij hebben de Qups ontwikkeld: een betaalbare externe borstprothese voor vrouwen bij wie een borst is geamputeerd. Suzanne: 'Wat een boost is het winnen van de ASN Bank Wereldprijs voor ons bedrijf! Sinds de bekendmaking kregen we al zo'n 150 berichten van vrouwen die de Qups willen bestellen.' Het comfort staat voorop bij de Qups-prothese: 'De Qups is niet ontworpen om het lichaam compleet te maken, maar om weer comfortabel reguliere lingerie en kleding te kunnen dragen. Over de bestaande siliconen prothesen klagen vrouwen vaak dat ze plakken en zweten.' Met de Qups biedt Proud Breast een goedkoper, comfortabeler alternatief.

Winnaar Klimaatbescherming

Wrijving verminderen met microstructuren van Qlayers

Ruben Geutjens en Josefiën Groot van Qlayers winnen een geldbedrag van 16 duizend euro met hun technologie om microstructuren te printen, bijvoorbeeld structuren vergelijkbaar met haaienhuid. Als op een vliegtuig, trein of schip een coating met deze microstructuren is aangebracht, vermindert de wrijvingsweerstand. Dat bespaart brandstof en verlaagt de CO₂-uitstoot. Josefiën: 'Wij willen de wereld verbeteren! Onze technologie moet de industrie – die nu veel moeite heeft om écht te verduurzamen – zover krijgen om iets aan de CO₂-uitstoot te doen. Daarom gaat deze geldprijs rechtstreeks naar nader onderzoek van de Qlayers-technologie. Door testen kunnen we precies aangeven met hoeveel procent de weerstand afneemt als we de microstructuren aanbrengen op schepen en vliegtuigen. We schatten nu zo'n vijf procent. Dat betekent een jaarlijkse besparing van 8.000 ton CO₂ voor een groot schip en 4.400 ton CO₂ voor een gemiddeld passagiersvliegtuig.'

Publieksprijs

Gasvrij koken met MAKUS

Merel Philippart wint met 25 procent van de stemmen de Publieksprijs met haar start-up MAKUS – finalist in de categorie Klimaatbescherming. MAKUS ontwikkelt design-inductieplaten. Zo wil Merel ervoor zorgen dat woningen stapsgewijs aardgasvrij worden. Zij laat de inductieplaten zo duurzaam mogelijk produceren; voor de designprints gebruikt ze organische inkt. Merel: 'Het prijzengeld van 8.632 euro gebruiken we om twintig inductieplaten te laten maken voor een pilot waarin we de kleuren en prints testen. In de wereld van duurzame energie ligt de focus vooral op techniek. Met MAKUS wil ik de verbinding maken tussen die collectieve uitdaging – verduurzaming van de samenleving – en de individuele behoefte van mensen, namelijk een mooi product.'

Goud: goed of fout?

Gouden sieraden hebben al eeuwenlang een grote aantrekkingskracht. Maar zo duurzaam als het sieraad is het materiaal zelf niet. Let daarom op hergebruik en fairtrade-keurmerken als je een gouden sieraad koopt.

Slecht voor mens en milieu

Helaas, het meeste goud is geen goed spul. Goudwinning is vrijwel altijd slecht voor het milieu door ontbossing en gebruik van schadelijke chemicaliën, zoals kwik – 1400 ton kwikafval per jaar. En voor de mens door de zware, gevaarlijke arbeidsomstandigheden, kinder-

arbeid en onderbetaling. Van de wereldwijde edelmetaalindustrie zijn zo'n dertig miljoen mensen afhankelijk. Zeker 90 procent van deze mensen – waaronder 1 miljoen kinderen – werkt onder erbarmelijke omstandigheden in kleinschalige mijnen. Ze leven in armoede in afgelegen gebieden. Hele gemeenschappen zijn afhankelijk van de grillen van één tussenpersoon. De keten is ook bij grote mijnbedrijven niet transparant.

1400
ton kwikafval
per jaar

30 miljoen mensen
zijn afhankelijk
van de wereld-
wijde edelmetaalindustrie

90% werkt
onder
erbarmelijke omstandigheden

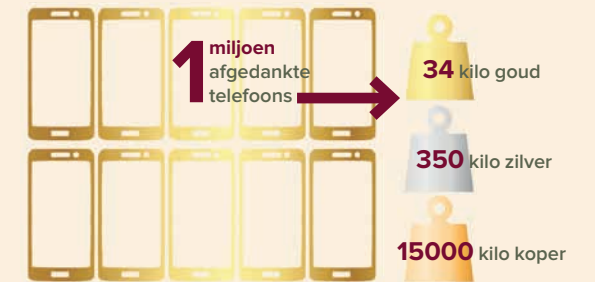
Fair goud

Een goed sieraad is van duurzaam goud, dat mens en milieu zo min mogelijk belast. Dat herken je aan een fairmined- of fairtrade-keurmerk. De organisaties achter de keurmerken werken samen met kleine ambachtelijke mijnen om uitbuiting zoveel mogelijk te voorkomen. Mensen werken in veilige omstandigheden, met beschermende handschoenen aan en mondkapjes op. Fairtrade staat ook voor respect voor het milieu en ondersteuning van de sociaal-economische ontwikkeling van de gezinnen van de mijnwerkers.

Goud in je telefoon

Inderdaad. In elke smartphone, tablet, laptop en pc zit goud verwerkt. Je oude telefoon is recyclebaar. Inleveren kan bij de milieustraat. Ook veel goede doelen zijn blij met je telefoon. Uit een miljoen afgedankte telefoons komt 34 kilo goud, naast 350 kilo zilver en 15000 kilo koper. Dat bracht computerbedrijf Dell op een idee: met goud uit deze computers ontwierp de Amerikaanse actrice Nikki Reed een circulaire sieradenlijn. Voor een oorbel zijn zes moederborden nodig.

Gucci & Tiffany

Er is nog een lange weg te gaan voordat grote bedrijven een omslag naar duurzaam goud maken. Goed nieuws: vorig jaar verwerkte Gucci met behulp van Solidaridad dertig kilo gecertificeerd goud uit Peru. Human Rights Watch spoort met het project *The Hidden Cost of Jewelry* grote juweliersbedrijven aan om hun verantwoordelijkheid te nemen voor mensenrechten in de goudindustrie. De organisatie nam dertien bedrijven onder de loep. Tiffany & Co, Cartier en Pandora kwamen er het gunstigst uit.

Circulair goud

Veel goud belandt in e-waste op de afvalberg, in de VS zelfs 70 procent. Social enterprise Closing the Loop redde al 1,9 miljoen telefoons van de afvalberg in Afrika, waar 70 procent van alle afgedankte telefoons terecht komt. Het bedrijf helpt bij het opzetten van een veilig, duurzaam recycleklimaat. Het duurzame Fairphone gebruikt gecertificeerd goud om telefoons te maken. Net als Closing the Loop investeert het in de sociale en ecologische verbetering van de goudwinning in Oeganda.

Oud goud

Sieraden kun je heel goed recyclen. Al weet je bij oude sieraden niet waar het goud vandaan komt, hergebruik is altijd beter voor het milieu. Steeds meer goudsmeden geven de gouden ring van je oma graag een facelift. Ook juweliers werken met gerecycled goud. Je kunt zelfs om gerecyclede edelstenen vragen. In Nederland kun je bij veertig juweliers en goudsmeden terecht die werken met gecertificeerd goud. Geen erfstuk om om te smelten? Een vintagesieraad kopen op een veiling, bijvoorbeeld online, of bij een juwelier-antiquair is ook een optie.

fairmined.org
fairgold.org
maxhavelaar.nl
solidaridad.nl

Dit artikel gaat over goud als gebruiksvoorwerp in bijvoorbeeld sieraden en elektronica. Het moet niet worden gezien als beleggingsaanbeveling. ASN Bank biedt goud niet aan als beleggingsmogelijkheid en heeft hier ook geen visie op.

ASN Bank financiert ziekenhuiszorg in Maastricht en Amsterdam

Nieuwe zorg vraagt om duurzame financieringen

Als er één gebied is waarop je maatschappelijk verschil kunt maken, is het de zorg. In dat besef financiert ASN Bank projecten in de medische wereld: de integrale zorg van het BovenIJ Ziekenhuis en de protonenversneller van ZON PTC.

In Amsterdam-Noord staat het BovenIJ Ziekenhuis, een algemeen ziekenhuis voor zo'n honderdduizend inwoners uit de buurt. Het ziekenhuis hecht meer waarde aan een integraal zorgaanbod voor iedereen dan aan groei en winst. Bestuursvoorzitter Edwin van der Meer legt uit hoe dat zit: 'Voorop staat dat wij goed voor onze patiënten en inwoners willen zorgen. In ons verzorgingsgebied leeft zo'n kwart van de mensen op het bestaansminimum. Soms zonder werk, met een relatief lage sociale status en weinig taal- en gezondheidsvaardigheden. Het is onze taak om ook aan hen goede, innovatieve zorg te leveren. En we willen daarbij verder kijken dan het ziekenhuis alleen. Wij gaan de wijk in, bijvoorbeeld naar buurthuis en bibliotheek, om voorlichting te geven en in gesprek te gaan met buurtgenoten.'

Van productie naar preventie
Uiteindelijk gaat het het BovenIJ Ziekenhuis om samenwerkingsverbanden met andere instanties

die de zorg en het welzijn in deze stadsregio wezenlijk kunnen veranderen. De bestuursvoorzitter gelooft dat zorg baat heeft bij een integrale aanpak, in dialoog met patiënten, en anders gefinancierd. 'Momenteel word je door verzekeraars en de politiek vooral afgerekend op de productie die je als ziekenhuis draait, bijvoorbeeld de hoeveelheid operaties. Wij hechten echter steeds meer belang aan preventie. Bewegen, voeding, maar ook woon- en werkomstandigheden – bijvoorbeeld gezonde lucht door goede ventilatie – en een goed sociaal netwerk om eenzaamheid te voorkomen.' Daarom is het ziekenhuis samen met andere zorg- en welzijnsaanbieders in Amsterdam-Noord de 'Krijtmolen-alliantie' gestart. Hierin zitten diverse organisaties aan tafel om zorg en welzijn voor de inwoners te verbeteren, zoals de GGZ, huisartsen, verpleeghuizen en welzijnsorganisaties. Er komen verschillende initiatieven uit voort. Een loket voor schuldhulpverlening in het ziekenhuis bijvoorbeeld, 'want er is een verband tussen

schulden en gezondheidsrisico's.' Een innovatieve app waarmee je vanuit huis veilig kunt communiceren met zorgaanbieders. En een project dat *Welzijn op recept* heet. Van der Meer licht toe: 'Er zijn mensen met zo'n dertig tot

veertig huisartsenbezoeken per jaar. Ze geven bijvoorbeeld aan hartklachten te hebben, terwijl het achterliggende "lijden" vaak eenzaamheid blijkt te zijn. Huisartsen gebruiken *Welzijn op recept* om mensen door te verwijzen naar

maatschappelijke dienstverleners. Die kunnen hen in contact brengen met bijvoorbeeld een klaverjasclub, ik noem maar iets. Dit blijkt goed te werken en heeft ook financiële voordelen: minder behoefte aan huisartsen-

bezoek en kostbaar cardiologisch onderzoek als dat niet echt nodig is.'

Lichtpanelen en stadswarmte

Van der Meer ziet dat deze integrale manier van denken langzaam aan voet aan de grond krijgt, ook bij verzekeraars. 'Wij zijn met de grootste zorgverzekeraar in de buurt, Zilveren Kruis, in overleg. Ook de NZa, de toezichthouder van de zorgsector, lijkt steeds meer te voelen voor meer samenwerking in de zorgketen. BovenIJ Ziekenhuis is een kleine speler, maar dat biedt juist ruimte om met dit soort initiatieven te experimenteren. We verwachten dat ons voorwerk snel vruchten gaat afwerpen.' Met de financiering van 12 miljoen euro van ASN Bank investeerde het ziekenhuis in een elektronisch patiëntendossier en diverse verbouwingen. Ook hierbij speelt duurzaamheid een belangrijke rol. 'Zo hebben we hier al zonnepanelen op het dak. We worden

Foto's: Josje Deekens

Verpleegkundige Suzan Spaans bespreekt de gezondheid van mevrouw Kuhlman-Vink bij haar thuis in Amsterdam-Noord.

ZORG

Het recht op gezondheidszorg is een fundamenteel mensenrecht. In een duurzame samenleving is dan ook goede zorg beschikbaar om de gezondheid en de kwaliteit van leven te bevorderen en mensen beter te maken. Daarom financiert ASN Bank zorg, met kwaliteit en innovatie als uitgangspunten.

ZORGFINANCIERINGEN IN CIJFERS

De financiering van ASN Bank in het BovenIJ Ziekenhuis bedraagt 12 miljoen euro.

ASN Bank heeft investeringen die met eigen geld waren uitgevoerd, gefinancierd:

- integratie van de spoedeisende hulp en de huisartsenpost;
- herinrichting van de kliniek (verpleegafdelingen);
- aanschaf van het elektronische patiëntdossier.

BovenIJ is recent aangesloten op stadswarmte van Amsterdam-Noord en heeft een bronzen medaille op de milieuthermometer.

ASN Bank is medefinancier van de protonenversneller bij ZON PTC, een initiatief van MUMC en Maastricht, zelfstandig behandelcentrum voor radiotherapie. ZON PTC kan jaarlijks maximaal 400 patiënten behandelen met de protonenversneller. De protonenversneller is geïnstalleerd in maart 2018 en wordt naar verwachting begin januari 2019 in gebruik genomen.

De totale financiering van ZON PTC bedraagt 25 miljoen euro; het aandeel van ASN Bank hierin is 12,5 miljoen euro.

in 2019 aangesloten op de stads-warmte. De klik met ASN Bank – door die gedeelde idealen – is dus niet verwonderlijk. Het speelde zeker mee in onze keuze voor ASN Bank.’

Ook in het zuiden

Kankerbestrijding ontwikkelt zich volop, mede dankzij steeds betere therapieën en apparatuur. Met fotonen-therapie, de traditionele bestraling, zijn we al vertrouwd. Met protonenversnellers krijgt een groep kankerpatiënten een passender behandeling. ZON PTC (een joint-venture van Maastricht en Maastricht UMC) werkt vanaf januari 2019 met een fonkelnieuwe protonen-versneller. Bestuursvoorzitter Maria Jacobs: ‘Bij bestraling wil je het omliggende weefsel van kankergezwellen zoveel mogelijk sparen en bijwerkingen voorkomen. Dat kan voor bepaalde patiënten nog beter met een moderne protonenversneller.’ Momenteel staan deze versnellers al in Groningen en Delft. Dat er in Maastricht een derde bijkomt, vindt Jacobs vanzelfsprekend. ‘Voor mensen in het

AUDREY DE WERKER, RELATIEMANAGER ASN BANK

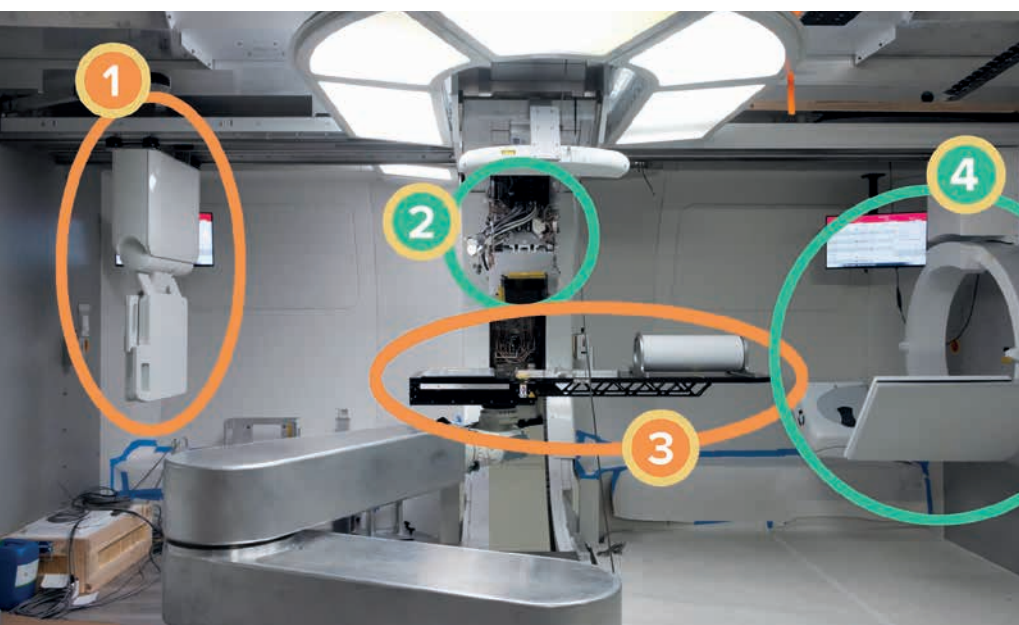
‘ASN Bank verzorgt pas enkele jaren financieringen in de zorgsector, die de afgelopen vijf jaar flink veranderd is. Gemeenten hebben veel taken in de zorg van de rijksoverheid overgenomen en ziekenhuizen gingen zelf de financiële verantwoordelijkheid voor hun huisvesting dragen. Daardoor ontstond meer vraag naar nieuwe financieringen in deze sector. De grote banken waren echter in de crisistijd voorzichtiger geworden met het verstrekken van leningen, wat kansen bood voor nieuwe banken en investeerders. Het criterium van ASN Bank om te financieren is natuurlijk dat de nieuwe financieringsvragen aansluiten bij onze visie op duurzaamheid en mensenrechten. Wij zijn dan ook heel gelukkig met deze twee financieringen. De organisaties hebben grote impact op mensen. Eerst de financiering van ZON PTC, een project dat echt aansluit op onze missie om eraan bij te dragen dat innovatieve zorg laagdrempelig en duurzaam is. Later ook BovenIJ ziekenhuis, dat mede door het duurzame DNA van het bestuur goede zorg voor iedereen toegankelijk wil maken, zelfs in deze moeilijke tijden voor de zorgsector. De beschikbaarheid van goede gezondheidszorg is een belangrijk mensenrecht.’

zuidelijke deel van het land die te maken hebben met tumoren vlakbij vitale organen en kans op bepaalde bijwerkingen, kan protonentherapie belangrijke voordelen bieden. Dit centrum in de regio betekent dat patiënten minder ver hoeven te reizen. We hebben vergunning voor maximaal

vierhonderd patiënten per jaar. Ongeveer drie procent van alle radiotherapiepatiënten in Nederland komt in aanmerking voor protonentherapie.’ De formele criteria om toegelaten te worden tot de nieuwe therapievorm zijn streng. ‘Begrijpelijk, want deze therapie is twee tot drie keer zo duur als de traditionele fotonentherapie, waarmee we in de meeste gevallen goed uit de voeten kunnen.’

Drie verdiepingen

Het apparaat ziet er voor patiënten wellicht klein uit, maar achter de façade gaat een drie verdiepingen hoge protonenversneller schuil. Daarvoor moest ingrijpend gesloopt en verbouwd worden. Jacobs: ‘Terwijl we – als eerste in Europa – een compacte versie kochten, een uiterst innovatieve bovendien, die relatief weinig energie gebruikt.’ De bestuursvoorzitter voorziet niet alleen effectievere behandelingen, maar ook baanbrekend onderzoek: ‘Hier werken naast radiotherapeutisch laboranten en artsen ook onderzoekers, samen goed voor meer dan honderd wetenschappelijke publicaties per jaar. We kunnen kankeronderzoek en -behandelingen een nieuwe impuls geven. Samen met ASN Bank en Rabobank – die ieder 12,5 miljoen euro financieren van het 41 miljoen euro kostende project – en andere financiers als de provincie.’

- 1 X-stralen-beeldvorming om de patiënt heel nauwkeurig te bestralen.
- 2 Hier komen de protonen uit het apparaat.
- 3 Tafel, beweegbaar in alle richtingen, waarop de patiënt komt te liggen.
- 4 CT-beeldvorming om de patiënt nog nauwkeuriger te bestralen.

geld & geluk

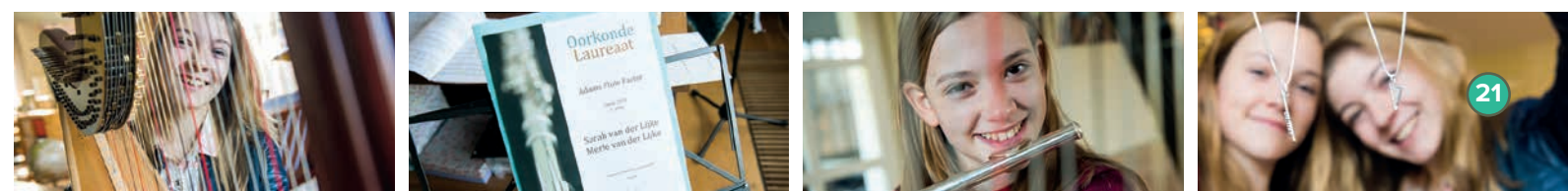
‘Muziek verbindt’

De zusjes Van der Lijke doen niets liever dan samen muziek maken. Merle (14) op harp, Sarah (12) op dwarsfluit. Hun spaargeld hebben ze ondergebracht bij ASN Bank, want ‘die doet er gawe dingen mee’.

Na afloop van een concert kwam een mevrouw naar de zusjes toe. Tijdens hun optreden had ze besloten dat ze weer viool ging spelen. En een meneer vroeg eens of de zusjes op zijn begrafenis wilden spelen. Sarah: ‘Dat je mensen zo kunt raken, dat is toch gaaf?’ Merle vertelt dat muziek studeren frustrerend kan zijn. ‘Soms is een stuk zó moeilijk. Maar als ik het in de vingers krijg en zie hoe blij mensen worden, is dat supermooi.’

Sarah en Merle wonnen prijzen met hun muziek. Ze traden op met harpiste Lavinia Meijer en mochten allebei meedoen aan het Kinderprinsengracht-concert in Amsterdam, een cultureel project dat financiële steun nodig heeft om te blijven bestaan. Merle: ‘Als ASN Bank ergens nog een potje over heeft, zou ik zeggen: steun dat concert. Er mag sowieso meer geld naar muziek, vind ik. Muziek verbindt mensen.’ De tieners sparen bij ASN Bank, want die ‘doet gawe dingen met ons spaargeld’. Sarah: ‘We vinden duurzaamheid

belangrijk. In oktober heb ik op de Dag van de Duurzaamheid in de trein kinderdromen opgehaald rond het klimaat en de Global Goals van de Verenigde Naties.’ Hebben de tieners naast muziek maken en school tijd voor andere zaken? Sarah: ‘We doen aan mountainbiken. Lekker crossen door het bos. Het is niet zo dat we dingen laten omdat we bang zijn voor blessures.’ Merle: ‘Behalve als er aardappels geschild moeten worden. Dan zeg ik dat ik zuinig moet zijn op mijn handen.’

Het zijn de kleine dingen die het goed doen

Wat is een nieuw jaar zonder goede voornemens? Goedgeld geeft graag het goede voorbeeld. Van overstappen naar een groene bank tot een praatje maken met een eenzame oudere. Maak er een goed jaar van!

Groen geeft energie

De energietransitie is in volle gang. Fossiele brandstoffen verliezen stapsgewijs terrein aan groene stroom nu steeds meer mensen alternatieven kiezen. De makkelijkste stap die je zelf kunt zetten, is overstappen naar een duurzame energieleverancier.

Geen stroom uit kolencentrales meer uit je stopcontact, maar stroom van windmolens en uit groen gas. Duurzame energieleveranciers zijn onder andere Greenchoice en Qurrent. WISE is een groene energievergelijker die helpt bij je keus. Wil je een stapje verder gaan? Dan wordt het misschien tijd om met zonnepanelen je eigen energie op te wekken. Op slimwoner.nl vind je een aanbieding van Natuur & Milieu en Greenchoice.

Lekker opgeruimd

Zwerfafval, plasticsoep: ons afval ruimt zich niet vanzelf op. Wel zijn er steeds meer goede en leuke initiatieven om je steentje bij te dragen. De jaarlijkse Beach Clean Up Tour van Stichting de Noordzee is zo'n initiatief: een vijftiendagse strandschoonmaak van de hele Noordzeekust. Leuk voor jong en oud en zelfs honden mogen meehelpen. Afgelopen augustus ruimden 2.764 vrijwilligers ruim 11 duizend kilo visnetten, plastic doppen, flesjes en ballonresten op. Ga je liever alleen aan de slag?

Grondstofjutters stellen via strandpaviljoens tassen beschikbaar om tijdens je strandwandeling afval in te verzamelen. Of probeer ploggen eens. Deze uit Zweden overgewaaid fitness-trend staat voor joggen en afval rapen tegelijk. Trek je hardloopschoenen aan, neem je vuilniszakje mee en gaan.

Shoppen voor het milieu

Wil je dagelijks iets goed doen voor het milieu? Zet je boodschappen in! Probeer zoveel mogelijk verpakkingsvrije producten te kopen. Hanteer de principes van de zero-waste-zussen (zie pagina 6): koop producten liefst onverpakt, en anders in een grootverpakking. Karton, glas en blik zijn beter voor het milieu dan plastic. Een lijst met bulkwinkels en verpakkingsvrije winkels vind je op Hetzerowasteproject.nl. Op de markt neem je bijna alles onverpakt in je mand mee. Bij de kaasboer en notenzaak kun je prima je eigen bakjes en zakjes meenemen. Nog een tip: koop en eet zoveel mogelijk lokaal verbouwd en seizoensgebonden voedsel, dat vermindert de impact op het milieu aanzienlijk.

Wie goed doet...

Het is niet moeilijk om een ander blij te maken. Laat iemand voor gaan bij de kassa, sta je zitplaats af in de trein, geef je collega een compliment. Iets goeds doen voor een ander

zit vaak in kleine dingen. Met een kaartje van Omapost doe je een oma of opa een groot plezier (omapost.nl). Veel ouderen zitten verlegen om een beetje aandacht of hulp. Bel gerust eens aan bij je buurman of buurvrouw om een praatje maken, je hulp aan te bieden of samen een boodschap te doen. Het Nationaal Ouderenfonds kan je helpen een match te vinden (ouderenfonds.nl). Ook jongeren snakken soms naar een praatje, wat hulp of gezelschap. Een buddy of maatje in jouw buurt vind je op maatjegezocht.nl. Ben je meer van de spontane acties? Breng de wijkagenten een zelfgebakken taartje, help iemand oversteken, heet je nieuwe burens met slingers welkom: Rachel van de Pol geeft in haar Hedendaagse heldenboek 365 tips die jouw leven en dat van een ander wat mooier maken.

Minder is meer

'Laat die kraan niet lopen!' Herkenbaar? Waarschijnlijk zei jouw vader of moeder dat vroeger dagelijks tegen je en zeg jij het nu tegen je kinderen. Blijf dat doen, want minder water en energie gebruiken helpt het milieu. Veranderen is lastig,

dus een duwtje in de goede richting helpt. Minder water gebruiken bij het douchen is een *quick win*, een zandloper of waterbesparende douchekop kan daarbij helpen. Ook makkelijk is een bekertje voor het spoelwater bij het tandenpoetsen.

Een ouderwets (af)wasje met de hand tussendoor brengt je waterverbruik naar beneden. Meer simpele energiebesparende tips – van gordijnen dicht tot ledlampen aan, van deksel op de pan tot wassen op lagere temperaturen – vind je op hetkanwel.nl.

Dierenliefde

De natuur en dieren zijn ons allemaal lief. Maar we kunnen best eens wat vaker lief voor ze zijn. Er zijn veel dieren en veel manieren. Vrijwilliger worden bij een dierenasiel of vogelopvang. Een hond of kat uit een asiel redden. De bijen redden met een bloemenoffensief in je tuin of op je balkon. Inspiratie haal je uit de bloemetjes- en bijjeskalender

van Milieu Centraal. The Pollinators zetten zich ook in voor bijen. En voor kinderen is er de bijenbrigade van Natuurmonumenten. Diervriendelijk zijn, is ook diervriendelijk eten. Let op diervriendelijke keurmerken en zet vaker iets plantaardigs op het menu.

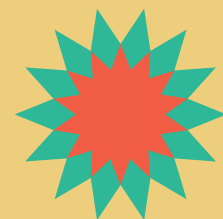
Bankwissel

Maak je geld (nog) groener. Misschien heb je je spaargeld wel ondergebracht bij een duurzame bank, maar je betaalrekening nog niet? Of misschien denk je aan een duurzame hypotheek of duurzaam beleggen? Stap over. Maar je kunt nog meer impact maken met je geld. Want ook verzekeraars beleggen met jouw geld en dat doen ze niet altijd in 'schone' bedrijven. Wil je niet dat jouw spaargeld of premie terecht komt bij bedrijven die mensenrechten schenden of het milieu aantasten? Check dan hoe je bank (en zorg)verzekeraar presteren en vind een duurzaam alternatief op eerlijkegeldwijzer.nl.

goede vraag

We wensen je alvast een goed 2019!

Wat moet ik weten voor mijn belastingaangifte 2018?

Het einde van het jaar is in zicht. Begin 2019 ontvang je van ons financiële informatie. Welke informatie is dat en hoe gebruik je die bij je aangifte inkomstenbelasting 2018? Dat lees je hier en op www.asnbank.nl/jaarwisseling.

SPAREN

Rente

- De rente die in 2018 op je spaarrekening is opgebouwd, schrijven we in de eerste tien dagen van januari 2019 op je rekening bij met valutatdatum 1 januari 2019.
- Het rentebedrag dat je in 2018 hebt ontvangen, staat op het eerste rekeningafschrift dat je in 2018 hebt gehad. Of in het transactieoverzicht van ASN Online Bankieren.
- De rente op je depositorekeningen wordt niet per 1 januari 2019 uitbetaald, maar op de overeengekomen contractdatum.

Belasting

- Voor je aangifte inkomstenbelasting 2018 heb je het saldo van je spaarrekeningen per 1 januari 2018 nodig. Waar vind je dit?
- Op het rekeningafschrift met de rentebijbeschrijving dat je in januari ontvangt, staan het begin- en eindsaldo van 2018.
 - Gebruik je ASN Online Bankieren? Dan vind je voor maart 2019 de gegevens voor je belastingaangifte op www.asnbank.nl.
 - Gebruik je geen ASN Online Bankieren? Dan krijg je het financieel overzicht over 2018 voor maart 2019 thuisgestuurd. Hierop staan de rekeningen

waarvan je de enige of eerste rekeninghouder bent.

- Wil je je belastingaangifte al in januari of februari insturen? Dan is het financieel overzicht 2018 mogelijk nog niet beschikbaar. Je vindt het saldo van je spaarrekening per 1 januari 2018 op de afschriften die wij je eerder toestuurd, of op het financieel overzicht 2017. Het saldo per 1 januari 2018 is namelijk gelijk aan het saldo per 31 december 2017.

BETALEN

Belasting

- Voor je aangifte inkomstenbelasting 2018 heb je het saldo van je betaalrekening per 1 januari 2018 nodig. Waar vind je dit?
- Van de ASN Bankrekening, ASN Jongerenrekening, ASN Studentenrekening en de ASN Juniorrekening ontvang je standaard geen papieren rekening-

afschriften. Je vindt de gegevens die je nodig hebt voor je belastingaangifte, voor maart 2019 op www.asnbank.nl.

- Van ASN Betalen Zelfstandigen ontvang je (minimaal) vier afschriften per jaar. Je vindt het saldo per 1 januari 2018 op het eerste afschrift dat je in 2019 ontvangt.
- Wil je je aangifte al in januari of februari insturen? Dan is het financieel overzicht 2018 mogelijk nog niet beschikbaar. Je vindt het saldo van je rekening per 1 januari 2018 op het online financieel overzicht van 2017. Het saldo per 1 januari 2018 is namelijk gelijk aan het saldo per 31 december 2017.

BELEGGEN

De waarde van je beleggingen

Voor je aangifte inkomstenbelasting 2018 heb je de waarde van je beleggingen per 1 januari 2018 nodig. Waar vind je deze?

- Je vindt de totale waarde op het financieel jaaroverzicht beleggen van je ASN Beleggingsrekening en ASN Doelbeleggen. Je ontvangt dit overzicht in de loop van februari 2019.
- Gebruik je ASN Online Bankieren? Dan kun je het financieel jaaroverzicht beleggen vanaf maart ook downloaden via www.asnbank.nl.
- Wil je een specificatie van de waarde per fonds? Die vind je in het portefeuilleoverzicht dat je in januari 2018 hebt ontvangen. Je kunt dit portefeuilleoverzicht downloaden via ASN Online Bankieren. Je logt in en kiest links op de webpagina: *Beleggen > Rapportage*.

Dividendbelasting

In mei 2018 is het dividend op de ASN Beleggingsfondsen uitbetaald. Hierop is bij de meeste fondsen 15% dividendbelasting ingehouden. Dit bedrag kun je mogelijk verrekenen in je aangifte inkomstenbelasting 2018. Je vindt het totaalbedrag aan ingehouden dividendbelasting op het financieel jaaroverzicht beleggen dat je in februari 2019 ontvangt. Op uitkeringen uit het ASN Groenprojectenfonds was in 2018 een vrijstelling van dividendbelasting van toepassing.

Belastingvoordeel voor maatschappelijke beleggingen

- In 2018 geldt voor beleggingen in groenfondsen, zoals het ASN Groenprojectenfonds, in box 3 een vrijstelling van maximaal € 57.845 per persoon. Had je heel 2018 dezelfde fiscale partner, dan geldt de vrijstelling voor jullie samen tot en met € 115.690.
- Ook ontvang je een heffingskorting over deze beleggingen (met als maximum het bedrag dat in box 3 is vrijgesteld). Over 2018 bedraagt deze korting 0,7%. Deze korting trek je af van de inkomstenbelasting en/of premie volksverzekeringen die je verschuldigd bent.
- Hoewel ook andere ASN-fondsen beleggen in milieubedrijven, geldt de vrijstelling voor groene beleggingen alleen voor het ASN Groenprojectenfonds.

EN VERDER...

Controleer je aangifte

Wij werken eraan mee dat de aangifte inkomstenbelasting zoveel mogelijk automatisch vooraf wordt ingevuld. Dat merk je als je het aangifteformulier van de Belastingdienst na 28 februari 2019 downloadt. Je bent er zelf verantwoordelijk voor dat de gegevens juist zijn en dat je aangifte correct is. Controleer daarom goed de gegevens die de Belastingdienst in je aangifteformulier heeft gezet, en pas ze z nodig aan.

Crowdfunders opgelet

ASN Bank biedt zelf geen crowdfunding aan. Maar mogelijk ben je crowdfunder van projecten van Oneplanetcrowd waarop ASN Bank of Voor de Wereld van Morgen je attent heeft gemaakt. Deze investeringen zijn leningen aan derden. Als particuliere crowdfunder geef je de waarde van de lening(en) per 1 januari 2018 als bezitting aan in box 3 in je aangifte inkomstenbelasting. Je betaalt er (boven het heffingsvrije vermogen) jaarlijks vermogensrendementsheffing over. Wil je weten welk bedrag je al hebt teruggekregen en welk bedrag er nog uitstaat als lening? Log in bij oneplanetcrowd.nl en ga naar *Mijn portefeuille*. Daar vind je per project de nodige informatie, plus je financiële jaaroverzicht.

Verzending per post

Als je je mutaties per post ontvangt, proberen wij de informatie per rekening zoveel mogelijk in één envelop te versturen.

Helaas is dit niet altijd mogelijk. Soms zitten er door het samenvoegen twee velletjes met je adres in de envelop. Wij vragen je begrip hiervoor.

Heb je vragen? Bel gerust met de ASN Klantenservice op 070 - 35 69 335 (maandag t/m vrijdag van 8.00 tot 18.00 uur), of stuur een e-mail naar informatie@asnbank.nl. Vergeet niet daarin je rekeningnummer of adres te vermelden.

*ZO VIND JE JE FINANCIEEL JAAROVERZICHT

Log in bij ASN Online Bankieren. Klik achtereenvolgens op *Instellingen > Financieel inzicht > Financieel jaaroverzicht*.

Er zijn twee jaaroverzichten:

- het overzicht van alleen de rekeningen waarvan je de enige of eerste rekeninghouder bent;
- het overzicht dat ook de rekeningen bevat waarvan je mederekeninghouder, wettelijk vertegenwoordiger of gemachtigde bent.

Zoek je je beleggingen, kies dan de optie *Waardestaat* en selecteer je rekening en het jaar 2018.

Met ASN Bank financier je duurzamer wonen

‘ASN Hypotheek past bij onze dienstverlening én ons klimaatbeleid’

Met de ASN Hypotheek en ASN Duurzaam Wonen financier je de verduurzaming van je huis. ASN-directeur Arie Koornneef legt uit waarom ASN Bank dit belangrijk vindt.

ASN Bank introduceert de ASN Hypotheek met een apart leningdeel voor verduurzaming: ASN Duurzaam Wonen. Daarmee willen we het verduurzamen van de woning voor zoveel mogelijk mensen betaalbaar maken. ‘We hebben de ASN Hypotheek ontwikkeld om onze klanten te helpen’, zegt Arie. ‘Dat staat natuurlijk voorop. We krijgen veel vragen over duurzaam wonen, dus ook over hypotheek. Daar willen we graag een oplossing voor bieden. Niet alleen met een hypotheek, maar ook met een leningdeel dat verduurzaming van de woning mogelijk maakt. Want bij verduurzaming is het klimaat gebaat, maar vooral ook de klant.’

Klanten goed bedienen

Waarom introduceert ASN Bank de hypotheek nu, en niet eerder? Arie: ‘Het antwoord is eenvoudig. We willen onze klanten goed bedienen als het gaat om de financiering en verduurzaming van hun huis. Maar we konden nog niet de juiste hypotheekvorm bieden. Ook ontbrak een landelijk netwerk van deskundige adviseurs. Daar hebben we samen met onze collega’s van de Volksbank het afgelopen jaar heel hard aan gewerkt. De Volksbank wil klanten bieden wat ze echt nodig hebben. Daar hoort een hypotheek bij die verduurzaming van de woning mogelijk maakt.’ Hoe past de ASN Hypotheek in het klimaatbeleid van ASN Bank? ‘Nederland heeft in het Klimaatakkoord afgesproken om de uitstoot van broeikasgassen sterk terug te dringen. Onze huizen kunnen een onmisbare bijdrage leveren aan die terugdringing, want in onze woning gebruiken we veel energie. Wonen en aandacht voor het klimaat zijn dus actueler dan ooit. We bieden onze klanten nu de mogelijkheid concreet te handelen, ondersteund door ervaren adviseurs. Zo willen we verduurzaming van de

woning voor woningeigenaren betaalbaar maken. Dat draagt bij aan het klimaatdoel van ASN Bank om in 2030 een positieve impact op het klimaat te hebben. Om dat doel te bereiken financieren we onder meer projecten voor duurzame energie en energiebesparende maatregelen van woningcorporaties. Maar natuurlijk willen we ook onze klanten helpen hun (nieuw gekochte) huis te verduurzamen. Juist eenvoudige maatregelen in minder energiezuinige woningen kunnen veel winst opleveren voor het klimaat. Via de website **Slimwoner.nl** maken we, samen met Natuur & Milieu, mensen daarin wegwijs. Zo dragen we samen met onze klanten bij aan een duurzamere wereld.’

Comfort en lagere lasten

Martijn Huijnen, werkzaam voor de ASN Beleggingsfondsen, verduurzaamde onlangs zijn nieuwe woning. ‘Wouter en ik kochten een tochtige bovenwoning uit 1912 in Den Haag. De gebrekkige staat was een uitdaging: we wilden zorgen dat ons huis van het gas af ging en comfortabel werd. Daarom hebben we de woning gerenoveerd en verduurzaamd. We hebben bijvoorbeeld alle buitenmuren binnenshuis van een voorzetwand voorzien en alle leidingen goed geïsoleerd. Er ging achttien kubieke meter isolatiedeken in het dak.’ Was het niet een hele investering? Martijn: ‘Stel dat je 1000 euro uitgeeft om iedere maand een tientje te besparen. Dat is in dertig jaar tijd een besparing van 3.600 euro. Dat haal je er dus uit. De energierekening is gedaald van 190 euro tot 40 euro per maand. ’s Avonds zetten we de verwarming na een halfuur uit en we zitten er de rest van de avond warmpjes bij. En het fijne is dat we meteen schimmel, tocht en vocht zijn kwijtgeraakt. Dit is zoveel comfortabeler!’

Meer over de ASN Hypotheek en ASN Duurzaam Wonen lees je op pagina 2. ●

Foto: Josje Deekens

VOORDELEN VAN VERDUURZAMING VOOR JOU

- **Lagere energielasten:** je energierekening kan dalen. Elke maatregel heeft een eigen prijskaartje en een eigen besparing.
- **Meer wooncomfort:** isolatie houdt 's winters de kou en 's zomers de warmte buiten. Isolatie kan ook zorgen voor minder vocht in huis en minder geluid van buiten.
- **De waarde van je woning stijgt:** uit onderzoek in opdracht van Vereniging Eigen Huis blijkt dat een beter energielabel ertoe leidt dat de verkoopprijs van je huis stijgt.

Kijk hoe jij je huis kunt verduurzamen
De Woningtest op Slimwoner.nl geeft je in vijf minuten een idee van hoe je je huis energiezuiniger kunt maken. En wat je daarmee ongeveer kunt besparen. Ook tips voor verduurzaming van je (huur)woning vind je op Slimwoner.nl.

Let op!
Als je een lening afsluit voor energiebesparende maatregelen, is het goed om te weten dat er tijd nodig is om de investering en de eventuele kosten van de lening terug te verdienen. Het is

verstandig om hier een realistische berekening van te maken. Informatie over de terugverdientijd van energiebesparende maatregelen kun je vinden op de site van Slimwoner.nl. De besparingen van de energiebesparende maatregelen kunnen tegenvallen. Het is goed om hier rekening mee te houden. Want de kosten voor de lening moeten in ieder geval worden betaald, ook wanneer de hoogte van de energiebesparing lager uitvalt dan verwacht.

Warm wintervoordeel

Wil je er deze winter warmpjes bij zitten? Deze duurzame winterse producten zijn warm voor jou én de wereld. ASN Bank biedt vijftien keer voordeel.

1 LOOP.A LIFE - 15% korting
Loop.a life maakt duurzame kleding van gerecycled textiel van de Nederlandse afvalberg. Eigenaar Ellen Mensink: 'Goed materiaal hergebruiken is veel waardevoller dan snel wisselende collecties brengen.' Je ontvangt 15% korting op het hele assortiment met kortingscode **ASNLOOP**. loopalife.com

2 GRANNY'S FINEST 15% korting
Het breiwerk van Granny's Finest is met de hand gemaakt door Nederlandse oma's, in samenwerking met jonge creatieven. De wekelijkse handwerkclubs voorkomen eenzaamheid onder ouderen. Omgekeerd leveren zij een belangrijke bijdrage door hun inzet en brei-ervaring. Je ontvangt 15% korting op het hele assortiment met kortingscode **ASNGRANNY**. grannysfinest.com

3 TULSI CRAFTS 15% korting
Tulsi Crafts maakt prachtige plaids en sjaals van gerecyclede sari's. Oprichter Margot Liefthinx: 'Onze vrouwen in India en Bangladesh maken alles met de hand. Wij zorgen op onze beurt voor een leefbaar loon en goede arbeidsvoorwaarden.' Je ontvangt 15% korting op het hele assortiment (behalve de sale) met kortingscode **ASNTULSI**. tulsicrafts.nl

4 ZAZU AMSTERDAM 15% korting
Zazu Amsterdam maakt mode van duurzame merino- en alpaca wol uit Ecuador en Peru. De pure kleding vertelt het verhaal van vrouwen uit de Andes. Eigenaar Marieke Andringa: 'Wij vinden dat iedereen kleding moet kunnen dragen waar zowel de maker als de drager trots op is.' Je ontvangt 15% korting op het hele assortiment met kortingscode **ASNZAZU**. zazuamsterdam.nl

5 GOAT ORGANIC APPAREL 20% korting
'No bullshit, gewoon eerlijk en *organic*.' Dat is wat tweelingzussen Abigail en Lavinia zeggen over hun merk Goat Organic Apparel. Hun recycle-collectie springt eruit met onder andere truien gemaakt van gerecyclede spijkerbroeken. Je ontvangt 20% korting op het hele assortiment met kortingscode **ASNGOAT**. De korting is ook geldig in de winkel, Utrechtsestraat 37, Amsterdam. goatorganicapparel.com

6 WOOLSKINS - 10% korting
Een vacht van Woolskins is van nature rustgevend. De structuur zorgt voor permanente ventilatie en de wasbare wol onttrekt zweet aan het lichaam. Je loopt meteen warm voor de collectie sloffen, vachten, kruikenzakken, dekens en veel meer. Je ontvangt 10% korting op het hele assortiment met kortingscode **ASNWOOL**. woolskins.eu

7 FRANK about tea € 5,- korting
Keniaanse thee-cadeaudoos. frankabouttea.com/asn

8 EEK coffee - 20% korting
Klimaatpositieve koffie(bonen). Bestel met code **ASNBEAN** eekcoffee.com/asn

9 TEAmwork Tea - 20% korting
Organic & fair trade. Bestel met code **ASNTEA**. teamworktea.com

10 Chocoladeverkopers 15% korting
Bijzondere 'bean-to-bar'-repen. Bestel met code **ASNBAR** chocoladeverkopers.nl

11 QNOOP - 20% korting
Nooit meer je sokken kwijt! Bestel met code **ASNQNOOP** qnoop.com

12 Natur-el - 20% korting
100% organic wollen sokken. Bestel met code **ASNNATUR** natur-el.nl/asn

13 Truly Woolly Kids 15% korting
Kinderkleding die goed voelt. Bestel met code **ASNTRULY** trulywoolykids.com/asn

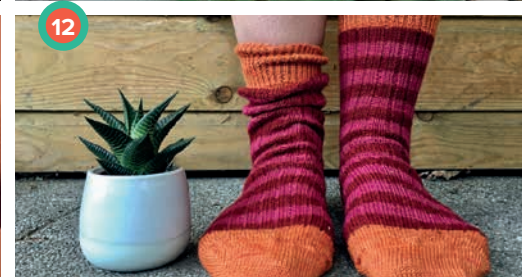
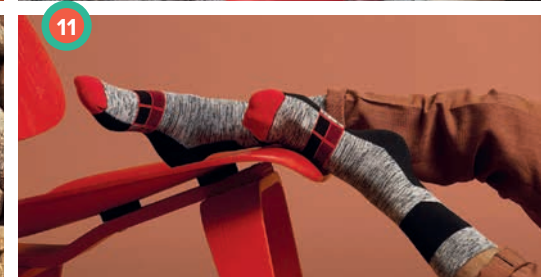
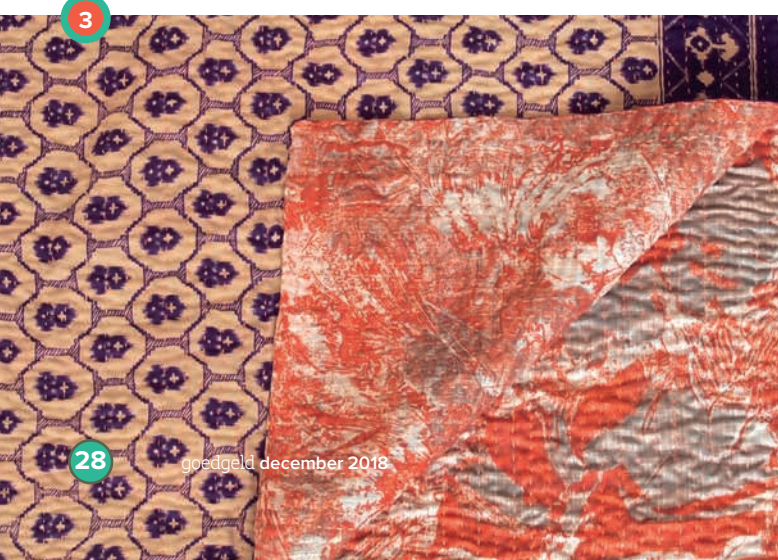
14 Esgii - 10% korting
Wollen viltmode uit Mongolië. Bestel met code **ASNVILT** esgii.nl

15 Brandt Kaarsen 20% korting
Duurzame sojageurkaarsen. Bestel met code **ASNKAARS** brandtkaarsen.nl

Project van
ASN Bank-community
voor de wereld
van morgen

Tulsi Crafts, Granny's Finest, Zazu Amsterdam, EEK coffee, TEAmwork Tea, Chocoladeverkopers, QNOOP.

Geldig t/m 31 januari 2019. Bel bij vragen 020 - 470 95 50. ©gfp.nl

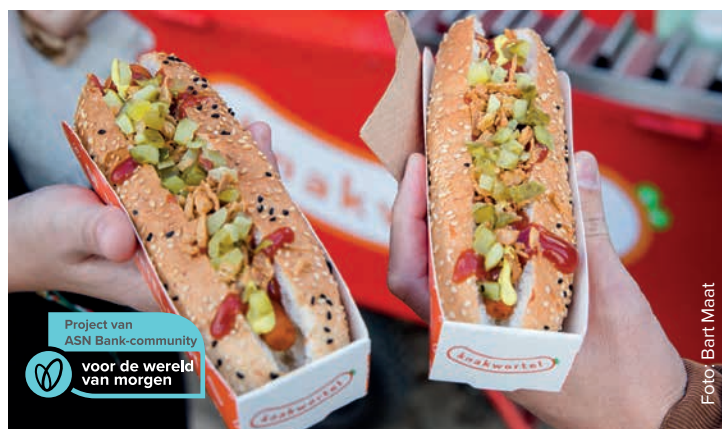

Wassen of weggooien?

Wist je dat een baby gemiddeld 260 kilo luieraafval per jaar produceert? Wegwerpluiers bevatten houtpulp, plastic, synthetische korrels en chemische stoffen. Een duurzaam – en uiteindelijk goedkoper – alternatief zijn wasbare luiers. Gelukkig worden ze steeds populairder.

Sjouke Liem, ondernemer uit onze community Voor de Wereld van Morgen, wil ouders verleiden om duurzame, wasbare luiers te gebruiken. Ze helpt bij de keuze via haar informatieplatform **wasbareluierwereld.nl** en haar vergelijkingssite **wasbareluiersvergelijken.nl**.

Ken jij de Knakwortel al?

Heb je hem geproefd op ons ACT. Festival? Het broodje Knakwortel veroverd Nederland. Het is nu ook te koop bij 120 winkels van Albert Heijn. Oprichter Valerie Bos is met Knakwortel lid van onze community Voor de Wereld van Morgen. Zo krijgt ze steun bij de groei van haar onderneming. 'De knakwortel is sous-vide gegaard en gemarineerd in een barbecue', vertelt Valerie. 'Je kunt hem zo in de pan bakken of op de barbecue leggen.' Wij voorspellen dat deze vegetarische variant van de klassieke hotdog een groot succes gaat worden.

Foto: Bart Maat

Korting op zero waste-pakket

Samen met zero waste-webshop Bag-again heeft Het Zero Waste Project een tof pakket samengesteld. Daarmee kun je direct aan de slag met een zero waste-lifestyle. In het pakket vind je het boek *Het Zero*

Waste Project ter waarde van 20 euro, een nettasje, *mason jar* (een soort weckpot), herbruikbaar rietje met borsteltje, afwasborstel, zeep, broodzak, bamboe tandenborstel en tandpastatabletjes. Als ASN-klant kun je dit pakket (met gratis verzending) voor slechts 50 euro bestellen via **asn.hetzerowasteproject.nl** of **bag-again.nl**. Kortingscode: ASNHZWP. Producten kunnen afwijken van de foto. Wijzigingen voorbehouden. Zolang de voorraad strekt; bij grote vraag kan de levertijd langer zijn.

Veilig slapen in de bedtent

In 2016 won CloudCuddle de ASN Bank Wereldprijs met de mobiele slaaptent voor kinderen met een handicap. De mensen van CloudCuddle werken nu aan een CloudCuddle Senior om ouderen met dementie beter te laten slapen. Die hebben vaak last van een verstoord dag- en nachtritme. Ze kunnen soms rondwalen en overschatten hun eigen mobiliteit. Daardoor neemt de kans toe dat ze uit bed vallen. De opblaasbare CloudCuddle-bedtent biedt hun een veilige slaapplek. CloudCuddle ontving dit najaar een investering van Blue Sparrows om verder te groeien.

asn bank

ASN Bank
Postbus 93514
2509 AM Den Haag
telefoon 070 - 35 69 333
informatie@asnbank.nl
www.asnbank.nl
ASN Klantenservice
070 - 35 69 335

goedgeld is een uitgave voor klanten van ASN Bank. In 2018 verschijnt het magazine vier maal op papier en online.

Redactie ASN Bank:
Afdeling Marketing & Communicatie

Journalistieke productie en coördinatie:
Maters & Hermsen, Leiden

Ontwerp en opmaak:
Katja Visser, Den Haag
Foto cover:
Josje Deekens, Den Haag
Druk:
Quantes, Rijswijk

December 2018
© 2018 ASN Bank

Materiaal: Cocoon

Aanmelden voor de papieren en/of online versie van goedgeld: www.asnbank.nl/goedgeld

**EERSTE
6 MAANDEN
GRATIS**

Goed voornemen
voor 2019?
Stap makkelijk
over naar een
duurzame bank!

Open nu een betaalrekening en je krijgt de eerste 6 maanden gratis.

Check de actievoorwaarden op www.asnbank.nl

Deze actie loopt tot 1 april 2019.

Zo maakt geld gelukkig | asn bank

Retouradres:
Postbus 93514, 2509 AM Den Haag

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

